

Het interesseert me geen ene je-weet-wel: Minimizing strategieën in hedendaags Nederlands Nederlands

Margot Van den Heede (Universiteit Gent)

Het begrip productiviteit, of het toepassingsdomein van een grammaticale regel of een patroon, is een sleutelconcept in de ‘usage-based’ constructiegrammatica (Goldberg 2019; Barðdal 2015). Ondanks het grote belang van productiviteit in taal blijft het tot op heden een slecht begrepen notie. Het doel van ons onderzoek, dat deel uitmaakt van het onderzoeksproject *Talige productiviteit in actie*, is het in kaart brengen van de verschillende aspecten van productiviteit (Zeldes 2012) aan de hand van corpusmateriaal, en later psycholinguïstische experimenten. Deze studie behandelt specifiek minimizing constructies die de zinsnegatie versterken in het hedendaags Nederlands Nederlands. Zoals duidelijk wordt uit de volgende voorbeelden bestaat de constructie, naast het vaste element *geen*, uit twee slots: een werkwoord en een zelfstandig naamwoord (de minimizer). Wij focussen hier op de productiviteit van dit laatste slot, het macroniveau van de constructie.

- (1) Bart snapt er geen bal van.
- (2) Ik verdien geen rooie rotcent met mijn gedichten.
- (3) Luizen? Kan me geen neet schelen!

Minimizers, of minimaliseerders, zijn naamwoorden die verwijzen naar een kleine hoeveelheid of waarde en die conventioneel gebruikt kunnen worden als “negatief-polaire uitdrukkingen met een versterkend karakter” (Hoeksema 2002: 2). Oorspronkelijk functioneren de minimizers aan de hand van een implicatuur: wanneer je zelfs ‘geen cent’ verdient met je gedichten, dan moet je er echt wel niets mee verdienen. Bij sommige conventionele minimizers, zoals *geen zier* of *geen snars*, is dit pragmatisch effect niet langer aanwezig: deze minimizers zijn gegrammaticaliseerd en hun oorspronkelijke betekenis is niet langer gekend door taalgebruikers. Minimizers kunnen worden onderverdeeld in verschillende semantische categorieën, zoals taboetermen (vb. 1), woorden gerelateerd aan geld (vb. 2), etc. Daarnaast variëren ze ook in scope. Dit onderzoek focust op minimizers die het predicaat versterken, zoals *kunnen schelen* in vb. (3).

De analyse is gebaseerd op data uit het Nederlands Nederlandse subcorpus van het Dutch Web 2014 corpus (nlTenTen14, Jakubíček et al. 2013), beschikbaar via Sketch Engine. De dataset bestaat uit meer dan 200 minimizers en per type werden (indien mogelijk) 100 tokens geannoteerd.

Het nominale slot van de constructie heeft een hoge type frequentie en veel van de minimizers hebben een lage token frequentie. Door het grote aantal hapaxes kan het nominale slot bovendien als open worden gekarakteriseerd. Op basis van (fonologische of semantische) analogie met bestaande minimizers en getriggerd door de context, kunnen naamwoorden op een creatieve manier omgevormd worden tot minimizers (cf. vb 3). Al deze elementen dragen bij tot de productiviteit van de minimizing constructie op macroniveau.

Literatuurlijst

- Barðdal, J. (2015). *Diachronic construction grammar*. S.l.: Benjamins.
- Goldberg, A. E. (2019). *Explain me this: Creativity, competition, and the partial productivity of constructions*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Hoeksema, J. (2002). Minimaliseerders in het Standaardnederlands. *Tabu* 32(3-4), 105-174.
- Jakubíček, M., A. Kilgarriff, V. Kovář, P. Rychlý, & V. Suchomel. (2013). The TenTen corpus family. In *7th International Corpus Linguistics Conference CL, Lancaster*, 125-127.
- Zeldes, A. (2012). *Productivity in argument selection: From morphology to syntax*. Berlin: De Gruyter Mouton.